

**VALSTYBĖS PAŽANGOS STRATEGIJA
„LIETUVOS PAŽANGOS STRATEGIJA
„LIETUVA 2030“**

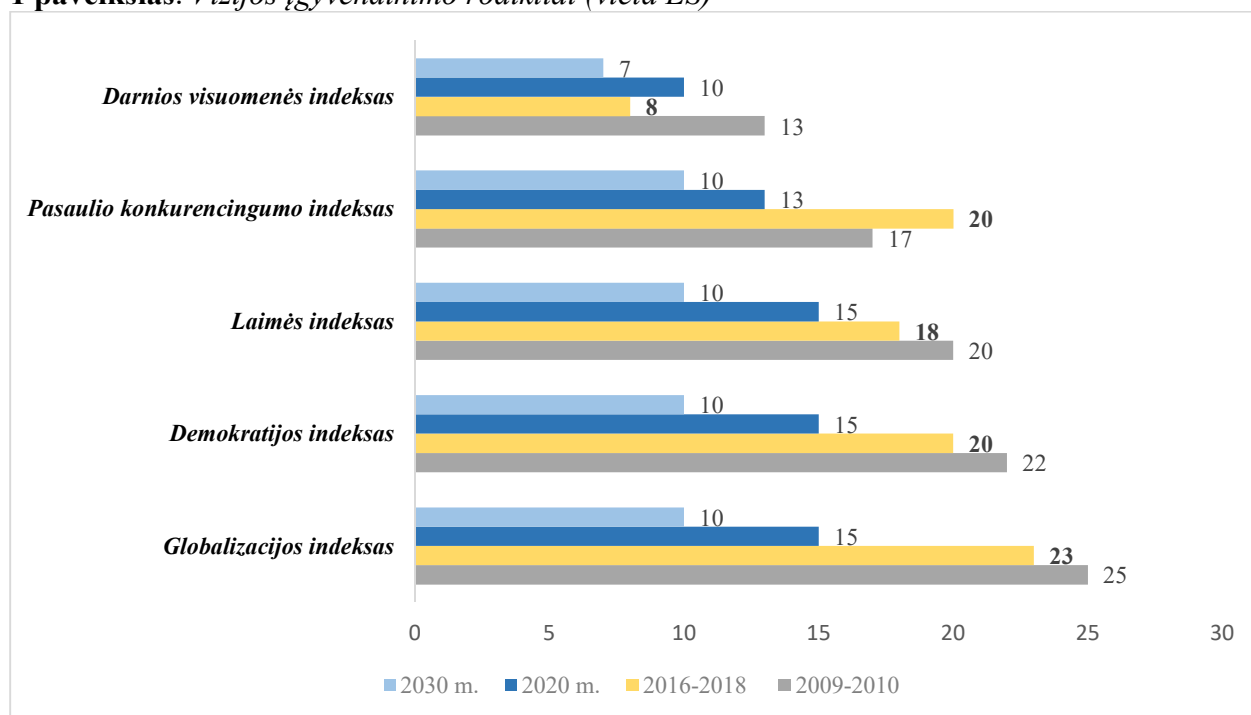
Rodiklių įgyvendinimo apžvalga

VIZIJOS ĮGYVENDINIMO RODIKLIŲ APŽVALGA

Lietuvos Respublikos Seimo (toliau – Seimas) 2012 metais patvirtinta Valstybės pažangos strategija „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ (toliau – Strategija) nubrėžė Lietuvos raidos viziją dvidešimčiai metų į ateitį: **Lietuva sumani šalis, kurioje gera gyventi ir dirbti**. Siekiama, kad iki 2020 m. Lietuva patektų tarp 15 pažangiausių ES šalių, o iki 2030 m. – tarp 10 pažangiausių ES šalių pagal išskirtus bendruosius vizijos rodiklius.

Vizijos įgyvendinimo pažanga analizuojama remiantis bendrųjų vizijos rodiklių 2016–2018 m. pasiekimais, kurie lyginami esama situacija 2009–2010 metais ir siekiamais rezultatais, kurie nustatyti 2020 ir 2030 metams.

1 paveikslas. Vizijos įgyvendinimo rodikliai (vieta ES)

Lietuvos pažanga, įgyvendinant Strategijoje nustatytą Lietuvos raidos viziją ir bendruosius jos įgyvendinimo rodiklius, yra vertinama teigiamai, t. y. beveik pagal visus rodiklius Lietuva pakilo į viršų:

- pagal **Darnios visuomenės indeksą**¹, lyginant su pradine situacija Strategijos įgyvendinimo pradžioje, 2016 m. Lietuva pakilo nuo 13 iki **8 vietos ES** ir viršijo 2020 m. nustatytą tikslą (10 vieta ES). Aukštą poziciją Darnios visuomenės indekse Lietuvai garantuoja neigiama gyventojų kaita, didelė dalis gyventojų su aukštuoju išsilavinimu, mažas geriamojo vandens suvartojimas, lyginant su turimais gausiais ištekliais, stiprus ekonomikos augimas ir santykinai nedidelė viešojo sektoriaus skola. Vis dėlto, svarbu pažymėti, kad šalyje darnaus vystymosi principai dar neįsitvirtino visose pažangos kryptyse. Aplinkos gerovės kryptyje pasiektas proveržis, ypač energijos vartojimo ir taupymo bei atsinaujinančios energetikos srityse. Ekonominės gerovės kryptyje didžiausią teigiamą pokytį lėmė ekologinės žemdirbystės plėtra ir BVP augimas, tačiau dalį teigiamo poveikio eliminavo viešojo sektoriaus išskolinimo augimas. Tuo tarpu žmogaus gerovės srityje Lietuva nepažengė į priekį: didžiausią neigiamą poveikį tam turėjo neigiama pajamų pasiskirstymo tendencija, eliminavusi teigiamus poslinkius kitose srityse;

¹ Duomenų šaltinis: Sustainable Society Index <<http://www.ssfindex.com/data-all-countries/>>.

- pagal **Laimės indeksą**² 2017 m. Lietuva pakilo iš 20 į **18 vietą ES**. Lietuvos gyventojų laimės indekso 2015–2017 m. vertė (5,95 balo) per paskutinius dešimt metų stipriai paaugo (0,66 balo) ir pagal šį indeksą Lietuva yra viena sparčiausiai gerėjančių šalių pasaulyje. Laimės indeksą Lietuvoje daugiausiai lemia BVP vienam gyventojui, socialinė parama, sveiko gyvenimo trukmė ir laisvė priimti gyvenimo sprendimus;
- pagal **Pasaulio konkurencingumo indeksą**³, 2018 m. duomenimis, Lietuva yra **20 vietoje ES** – šį pokytį didžiaja dalimi lėmė indekso skaičiavimo metodikos pokyčiai, nes iš visų keturių pagrindinių indekso komponentų Lietuva kilo visose pozicijose: palankios aplinkos (77,8), žmogiškojo kapitalo (74,6), rinkų (57,5) ir inovacijų ekosistemos (55,9);
- pagal **Demokratijos indeksą**⁴ Lietuva pasistūmėjo nuo 22 iki **20 vietos ES** (2017 m.). Pagal rinkimų proceso vertinimą ir piliečių laisves, Lietuva prilygsta pažangiausioms pasaulio demokratijoms, tačiau atsilieka valdžios efektyvumo srityje, piliečių įsitraukimo ir dalyvavimo valstybės gyvenime bei politinės kultūros srityje;
- pagal **Globalizacijos indeksą**⁵ Lietuva pakilo nuo 25 iki **23 vietos ES** (2017 m.). Pagal socialinės globalizacijos rodiklį Lietuva užima 15 vietą ES (80,9 iš 100), pagal ekonominės globalizacijos rodiklį – 19 vietą ES (76,4 iš 100), o pagal politinės globalizacijos rodiklį – 21 vietą ES (79,1 iš 100).

Nepaisant teigiamų pokyčių, būtina pastebėti, kad atotrūkis tiek nuo kitų ES šalių, tiek nuo Strategijoje užsibrėžtų tikslų lieka pakankamai reikšmingas. Todėl siekiant įgyvendinti ilgalaikę šalies viziją, būtina tęsti šiuo metu pradėtas struktūrines reformas sveikatos, švietimo, inovacijų, mokesčių, pensijų ir šešėlinės ekonomikos mažinimo srityse. Siekiant paskatinti Lietuvos pažangą demokratijos srityje, taip pat labai svarbu tęsti Vyriausybės darbus, skirtus valdymo efektyvumo didinimui.

Pažymėtina, kad Strategijoje taip pat išskiriamos 3 esminės pažangos sritys, kuriose siekiama atskleisti pažangos vertybes:

- **Sumani visuomenė** – laiminga visuomenė, kurioje siekiama didesnio asmeninio ir ekonominio saugumo ir veiklumo, tolygesnio pajamų pasiskirstymo, švarios aplinkos, užtikrinama socialinė ir politinė įtrauktis, sudaromos plačios galimybės mokytis ir tobulinti savo gebėjimus, siekti geros žmonių sveikatos.
- **Sumani ekonomika** – tai lanksti ir gebanti konkuruoti pasaulyje, aukštą pridėtinę vertę kurianti ekonomika, grindžiama žiniomis, inovacijomis, verslumu ir socialiniu atsakingumu bei „žaliuoju“ augimu.
- **Sumanus valdymas** – tai atviras ir skatinantis dalyvauti, rezultatyvus, atitinkantis visuomenės poreikius ir užtikrinantis geros kokybės paslaugas valdymas, kompetentinga ir priimanti kryptingus strateginius sprendimus valdžia.

² Duomenų šaltinis: *World Happiness Report 2018* <<http://worldhappiness.report>>.

³ Duomenų šaltinis: *The Global Competitiveness Report 2018* <<https://www.weforum.org/reports/the-global-competitiveness-report-2018>>.

⁴ Duomenų šaltinis: *Democracy index 2017* <https://pages.eiu.com/rs/753-RIQ-438/images/Democracy_Index_2017.pdf>.

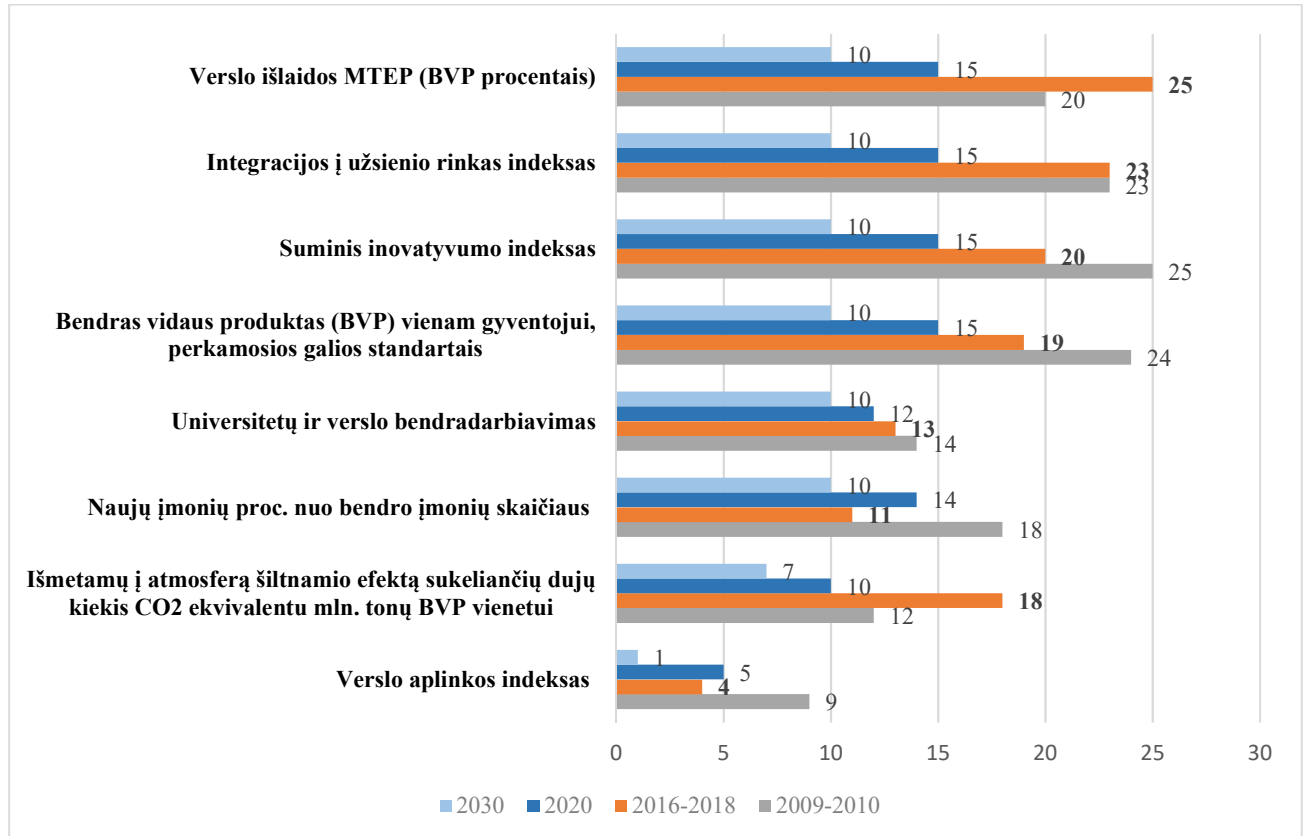
⁵ Duomenų šaltinis: *2017 KOF Index of Globalization* <https://www.ethz.ch/content/dam/ethz/special-interest/dual/kof-dam/documents/Globalization/rankings_2017.pdf>.

Vertinant Lietuvos pažangą pagal atskirų pažangos kryčių rodiklius, svarbu pastebėti, kad didžiausia pasiekta pažanga stebima **sumanios ekonomikos** srityje. Ekonomikos augimas ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės darbai lėmė, kad net pagal 5 iš 8 sumanios ekonomikos rodiklių yra stebimi ryškūs teigiami pokyčiai (nors Lietuvos atotrūkis nuo kitų ES šalių vis dar yra pakankamai ženklus). **Sumanaus valdymo** srityje Lietuvos pasiekta pažanga taip pat vertinama teigiamai pagal daugumą rodiklių (išskyrus e. valdžios išsivystymo lygį) ir atotrūkis nuo kitų ES šalių pastebimai mažėja. Tuo tarpu **sumanios visuomenės** srityje Lietuvos pasiekta pažanga yra nuosaikesnė. Detalesnė informacija apie šių sričių rodiklių pasiekimo pažangą pateikiama kitose dalyse.

SUMANIOS EKONOMIKOS RODIKLIŲ APŽVALGA

Kaip jau minėta, sumanios ekonomikos rodiklių analizės rezultatai rodo, kad šioje srityje pasiekta pažanga yra didžiausia. Net pagal 5 iš 8 pažangos rodiklių yra stebimi ryškūs teigiami pokyčiai.

4 paveikslas. Sumanios ekonomikos rodiklių įgyvendinimas (vieta ES)

Pagal **verslo aplinko indeksą**⁶ 2018 m. Lietuva pakilo iš 9 į **4 vietą ES** ir viršijo 2020 m. nustatytą tikslą pakilti iki 5 vietos ES. Šį pasiekimą didžiaja dalimi lėmė mažėjanti administracinė našta verslui, pagerintos verslo steigimo sąlygos. Lietuvos vertinimas taip pat šoktelėjo pagal **naujų įmonių skaičių** (nuo 18 iki **11 vietos ES**, 2016 m.)⁷, pagal **universitetų ir verslo bendradarbiavimą** (nuo 14 iki **13 vietos ES**, 2017 m.)⁸, pagal **BVP vienam gyventojui** (nuo 24 iki **19 vietos ES**, 2017 m.)⁹ ir pagal **suminį inovatyvumo indeksą** (nuo 25 iki **20 vietos ES**, 2018 m.)¹⁰. Nepaisant šių teigiamų pokyčių, būtina pastebėti, kad vertinant pagal Strategijoje užsibrėžtus tikslus, Lietuvos atotrūkis nuo kitų ES šalių vis dar yra pakankamai ženklus. Vertinama, kad kol kas prielaidos į aukštą pridėtinę vertę orientuoto BVP augimui nėra pakankamos, įmonių ir universitetų ar mokslinių tyrimų centrų bendradarbiavimas galėtų būti intensyvesnis. Tai lemia Lietuvos ekonomikos – mažai integruotos į pasaulines vertės grandines ir daugiausia orientuotos į mažesnės pridėtinės vertės pramonę – struktūra, taip pat riboti viešųjų mokslinių tyrimų ir inovacijų pajėgumai.

⁶ Duomenų šaltinis: Pasaulio bankas <<http://www.doingbusiness.org/en/rankings>>.

⁷ Duomenų šaltinis: Eurostatas <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=bd_9ac_1_form_r2>.

⁸ Duomenų šaltinis: *University-industry collaboration in Research & Development* <<https://www.weforum.org/reports/the-global-competitiveness-report-2017-2018>>.

⁹ Duomenų šaltinis: Eurostatas <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=prc_ppp_ind>.

¹⁰ Duomenų šaltinis: Europos inovacijų švieslentė <https://ec.europa.eu/growth/content/european-innovation-scoreboard-2018-europe-must-deepen-its-innovation-edge_en>.

Pagal verslo išlaidų MTEP dalį nuo BVP¹¹, 2017 m. Lietuva nukrito iš 20 į **25 vietą ES**. Lietuvos pozicijų ES suprastėjimas gali būti paaiškinamas tik sparčiu kitų šalių tobulėjimu ir stipriai konkurencinga tarptautine inovacijų aplinka, nes nuo 2009 m. Lietuvos verslo išlaidos MTEP reikšmingai augo, lyginant su BVP (nuo 0,2 iki 0,31 proc. BVP). Be to, vertinant nominalia apimtimi, verslo išlaidos MTEP 2017 m., palyginti su 2010 m., išaugo 2 kartus, nuo 64,6 mln. eurų iki 132,3 mln. eurų., tačiau verslo išlaidas MTEP lyginant su BVP pokytis nėra toks ženklus. Tai rodo, kad verslo išlaidų MTEP augimo tendencijos atsilieka nuo Lietuvos BVP augimo.

Pagal **integracijos į užsienio rinkas indeksą**¹², 2017 m. duomenimis, Lietuva užima tą pačią vietą kaip ir Strategijos įgyvendinimo pradžioje (23 vieta ES). Siekiant pažangos šioje srityje, numatoma sukurti ir įdiegti didelės ir didesnės pridėtinės vertės pramonės ir paslaugų sektorių skatinimo eksportuoti į tikslines užsienio rinkas sistemą. Ypatingas dėmesys skiriamas lietuviškos kilmės prekių ir paslaugų eksporto didinimui.

Pagal **šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimus**¹³, Lietuva užima 18 vietą ES (2016 m.). Pagrindiniai iššūkiai išlieka šiltnamio efektą sukeliančių dujų mažinimas transporto ir žemės ūkio sektoriuose, kuriuose šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimas nemažėja. Pažymėtina, kad 2018 m. parengtas Nacionalinis integruotas energetikos ir klimato kaitos veiksmų plano projektas ir pateiktas Europos Komisijai. Plane numatytos atskirų šalies ūkio sektorių priemonės, skirtos mažinti nacionalinį šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimą ir prisitaikyti prie klimato kaitos.

Apibendrinant galima teigti, kad siekiant užtikrinti tolesnę pažangą sumanios ekonomikos srityje, Lietuva turi atlikti nemažai namų darbų, jeigu norime gyventi *šalyje, kurioje vyrauja socialiai atsakingas verslas, o ekonomikos plėtra paremta darniu išteklių naudojimu*. Tikimasi, kad šiuo metu vykdoma inovacijų struktūrinė reforma ir įvairios darnaus vystymosi iniciatyvos padės Lietuvai įgyvendinti Strategijoje užsibrėžtus tikslus sumanios ekonomikos srityje.

¹¹ Duomenų šaltinis: Eurostatas <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=rd_e_gerdtot>.

¹² Duomenų šaltinis: Eurostatas <<http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=tec00107>>.

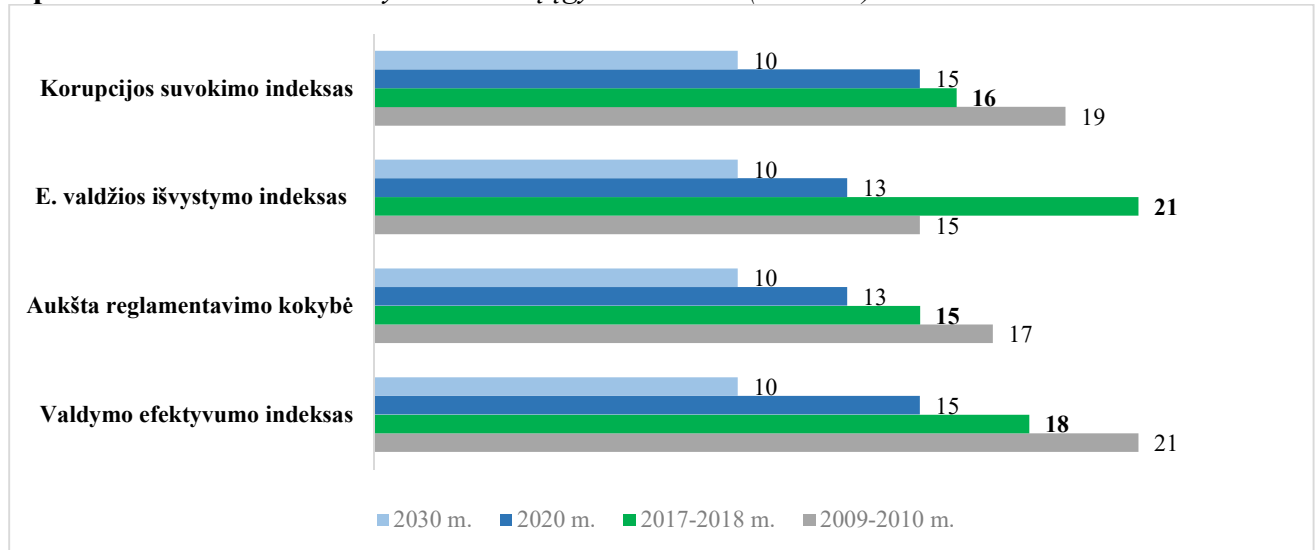
¹³ Duomenų šaltinis: Europos aplinkos agentūros duomenų bazė

<<https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/data/data-viewers/greenhouse-gases-viewer>>.

SUMANAUS VALDYMO RODIKLIŲ APŽVALGA

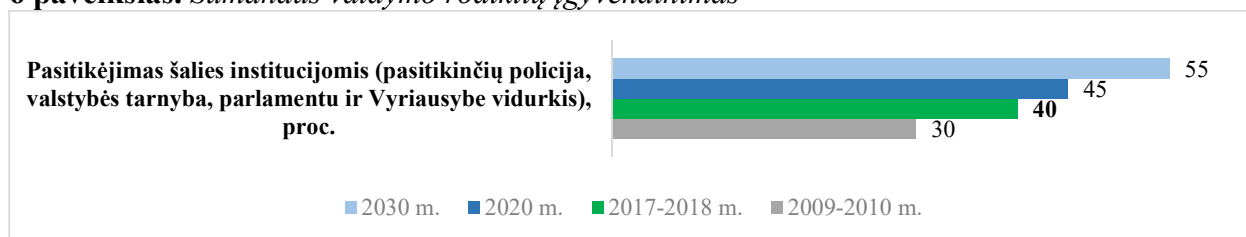
Sumanaus valdymo srityje Lietuvos pasiekta pažanga vertinama teigiamai pagal daugumą Strategijoje nustatytų rodiklių ir atotrūkis nuo kitų ES šalių pastebimai mažėja.

5 paveikslas. Sumanaus valdymo rodiklių įgyvendinimas (vieta ES)

Pavyzdžiui, pagal **Korupcijos suvokimo indeksą**¹⁴, Lietuvos vertinimas pakilo iš 19 į **16 vietą ES** (2017 m.). Tai leidžia teigti, kad Lietuva pakankamai veiksmingai vykdo kovos su korupcija programą, ir tikėtina, jog 2020 m. pasieks Strategijoje numatytą tikslą (15 vieta ES). Taip pat ženkliai pagėrėjo šalies **gyventojų pasitikėjimas šalies institucijomis** (nuo 30 iki 40 proc.)¹⁵, ypač policija ir valstybės tarnyba, tačiau pasitikėjimas Seimu ir Vyriausybe vis dar kelia nemažai iššūkių.

6 paveikslas. Sumanaus valdymo rodiklių įgyvendinimas

Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės nuveiktų darbų ir vykdomų projektų, Lietuvoje taip pat pamažu gerėja reglamentavimo kokybė ir valdymo efektyvumas. Pagal **reglamentavimo kokybės indeksą**¹⁶ Lietuva pakilo iš 17 į **15 vietą ES** (2017 m.). Viena iš esminių priežasčių, kuri trukdo Lietuvai dar labiau pagerinti reglamentavimo kokybę, yra didelė administracinė ir (ar) kita reguliavimo našta verslui ir gyventojams. Pagal **valdymo efektyvumo indeksą**¹⁷ Lietuva pakilo iš 21 į **18 vietą ES** (2017 m.). Valdymo efektyvumo indeksas atspindi viešųjų paslaugų kokybę,

¹⁴ Duomenų šaltinis: CPI 2017 <<https://www.transparency.org/research/cpi>>.

¹⁵ Duomenų šaltinis: Standard Eurobarometer 89, Spring 2018 / Report on Public opinion in the European Union: <<http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Survey/index#p=1&instruments=STANDARD>>.

¹⁶ Duomenų šaltinis: Pasaulio bankas <<http://info.worldbank.org/governance/wgi/>>.

¹⁷ Duomenų šaltinis: Pasaulio bankas <<http://info.worldbank.org/governance/wgi/>>.

valstybės tarnybos kokybę ir jos nepriklausomybę nuo politinio spaudimo, politikos formulavimo ir įgyvendinimo kokybę, taip pat Vyriausybės įsipareigojimą užtikrinti šią kokybę. Svarbu pažymėti, kad 2017 m. buvo suplanuotos svarbos valdymo tobulinimo reformos (dėl viešojo sektoriaus institucinės sandaros, administracinių ir viešųjų paslaugų, valstybės tarnybos, Vyriausybės veiklos atvirumo didinimo, strateginio planavimo ir valstybės biudžeto formavimo sistemų, geresnio reglamentavimo, projekcinio valdymo principų plėtros viešojo sektoriaus institucijose ir kt.). Jų įgyvendinimas prasidėjo 2018 m., todėl tikimasi, kad nuo 2018 m. valdymo efektyvumo indekso reikšmė ženkliai pagerės ir iki 2020 m. Lietuva pasieks Strategijoje nustatytą tikslą (15 vieta ES).

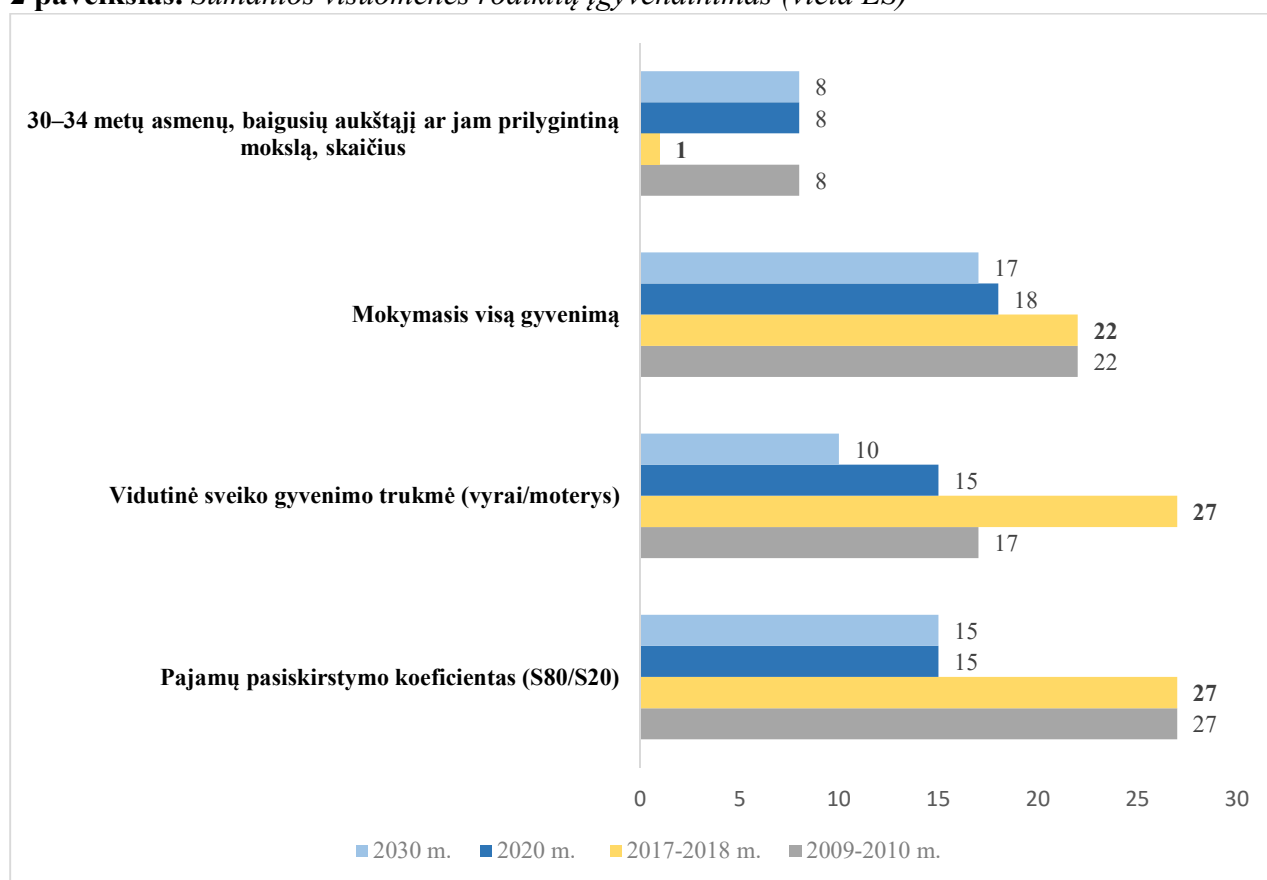
Svarbu pažymėti, kad vienintelis rodiklis, kuris kelia didžiausią nerimą sumanaus valdymo srityje, yra **e. valdžios išsivystymo indeksas**¹⁸. Pagal šį rodiklį Lietuva nukrito iš 15 į **21 vietą ES** (2018 m.) ir reikšmingai atitolo nuo kitų ES šalių. Pažymėtina, kad stipriausia Lietuvos pusė išlieka žmogiškasis kapitalas, o silpniausias – telekomunikacijų infrastruktūra, todėl siekiant įgyvendinti pažangos tikslus sumanaus valdymo srityje, Lietuva turėtų skirti daugiau dėmesio telekomunikacijų infrastruktūros tobulinimui ir el. paslaugų plėtrai. Tai yra ypač svarbu, nes sumanaus valdymo rodikliai yra tiesiogiai susiję ir su bendraisiais vizijos įgyvendinimo rodikliais, ypač demokratijos indeksu, globalizacijos plėtra ir net konkurencingumo indeksu.

¹⁸ Duomenų šaltinis: *UN E-Government Survey 2018* <<https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/Reports/UN-E-Government-Survey-2018>>.

SUMANIOS VISUOMENĖS RODIKLIŲ APŽVALGA

Ženkli pažanga sumanios visuomenės srityje pastebima, vertinant dvejų iš dešimties Strategijoje nustatytų rodiklių pokyčius per pastaruosius 10 metų. Visų pirma, tai yra **30–34 asmenų, baigusių aukštąjį ar jam prilygintą mokslą, skaičius**¹⁹, pagal kurį 2017 m. Lietuva pirmavo visoje Europoje. Šį rodiklį labiausiai pozityviai veikia seniai priimti sprendimai dėl studijų valstybės nefinansuojamose vietose (už savas privačias lėšas) bei kolegijų įteisinimo. Tačiau ir toliau vykdomos įvairios priemonės, skatinančios studijas aukštosiose mokyklose: kryptingai valdomas valstybės finansuojamose studijų vietų skaičius, tobulinama socialinė parama. Iš pastarųjų metų naujovių papildomus impulsus suteikia valstybės parama studijuojantiems ar siekiantiems studijuoti užsienio universitetuose, trumpųjų studijų įteisinimas, priėmimo į studijas tvarkos pokyčiai ir pan.

2 paveikslas. Sumanios visuomenės rodiklių įgyvendinimas (vieta ES)

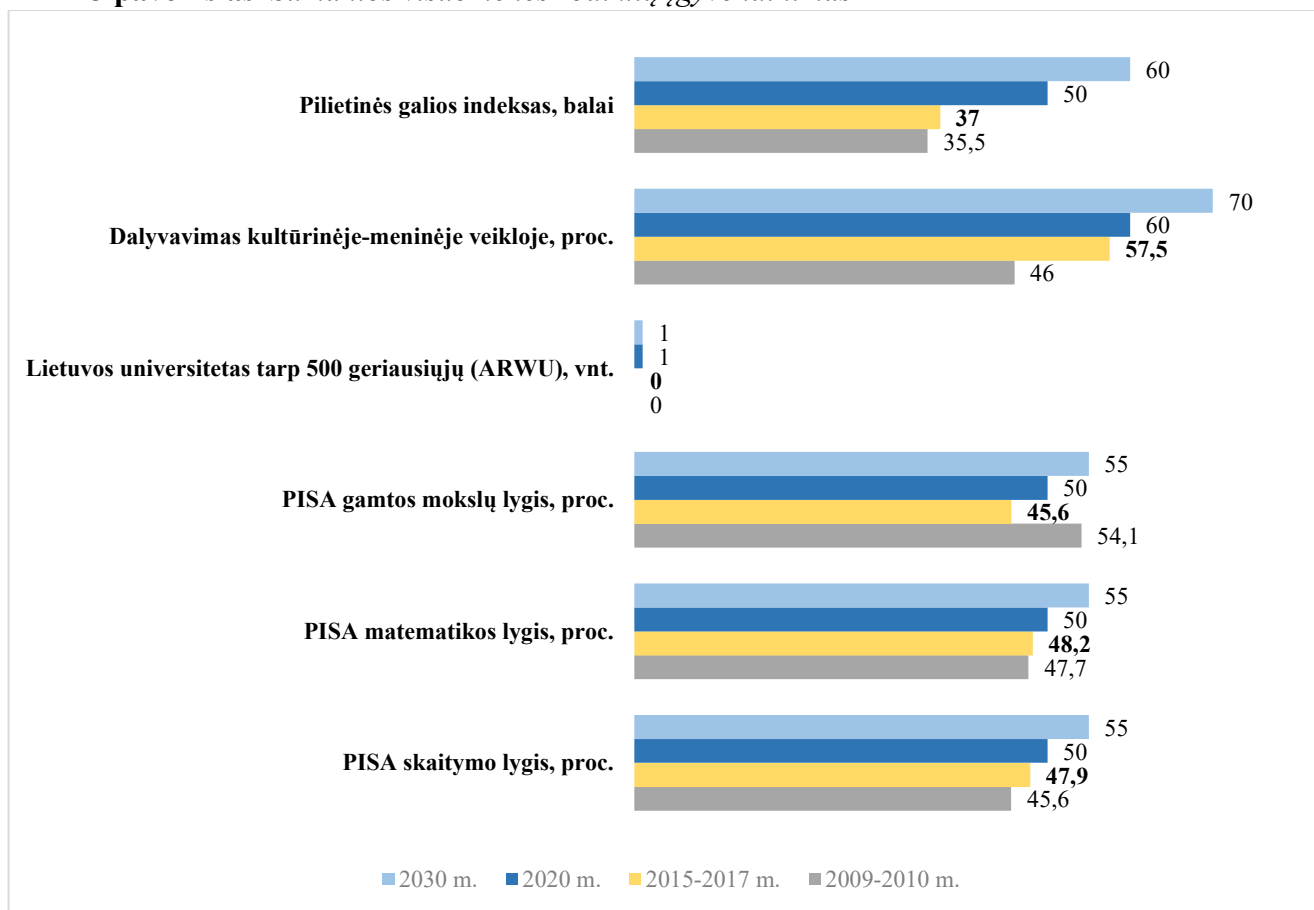

Sumanios visuomenės srityje reikšmingas proveržis taip pat pastebimas pagal šalies gyventojų **dalyvavimą kultūrinėje-meninėje veikloje**²⁰ – rodiklio pasiekimai padidėjo nuo 46 iki 57,5 proc. (2017 m.). Aktyviausiai gyventojai dalyvauja socialiniuose tinkluose (55 proc.) bei su vaizduojamaisiais menais ir amatais susijusiose veiklose (25 proc.).

¹⁹ Duomenų šaltinis: Eurostatas <<https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/product?code=tesem030>>.

²⁰ Duomenų šaltinis: 2017 m. atlikto tyrimo „Gyventojų dalyvavimas kultūroje ir pasitenkinimas kultūros paslaugomis“ ataskaita: <[http://lrkm.lrv.lt/uploads/lrkm/documents/files/2017%20Gyventoju%20dalyvavimo%20kulturoje%20tyrimo%20ataskaita\(1\).pdf](http://lrkm.lrv.lt/uploads/lrkm/documents/files/2017%20Gyventoju%20dalyvavimo%20kulturoje%20tyrimo%20ataskaita(1).pdf)>.

3 paveikslas. Sumanios visuomenės rodiklių įgyvendinimas

Tačiau visi kiti sumanios visuomenės rodikliai rodo nuosaikesnę pažangą. Pavyzdžiui, nors Lietuva pirmauja pagal išsilavinusių asmenų skaičių, tačiau **pagal mokymosi visą gyvenimą lygį**²¹ 2017 m. Lietuva liko toje pačioje vietoje kaip ir Strategijos įgyvendinimo pradžioje (22 vietoje tarp ES šalių). Tai lemia tiek suaugusiųjų mokymosi tradicijos nebuvimas, ir tiek žema motyvacija, regioniniai netolygumai, menkas dėmesys nekvalifikuotų ir žemesnės kvalifikacijos asmenų mokymuisi, kurie rečiau dalyvauja mokymesi visą gyvenimą ir negali išgyti mokymosi paslaugų dėl žemų pajamų.

2015 m. PISA tyrimų rezultatai rodo, kad **mokinių pasiekimai**²² gerėja, tačiau ši pažanga galėtų būti spartesnė, ypač gamtos mokslų srityje. Šiuos rezultatus gali lemti tai, kad Lietuvoje vis dar trūksta kritinio ir kūrybinio mąstymo ugdymo, dalykų tarpusavio integracijos, taip pat dideli socialinio, ekonominio ir kultūrinio statuso skirtumai tarp moksleivių, nepakankamas ankstyvasis ugdymas, ikimokyklinio ugdymo prieinamumo netolygumai.

Tokios tendencijos turi įtakos kitų kryptių rodikliams, ypač sumanios ekonomikos. Atsižvelgiant į tai, didelis dėmesys turi būti skiriamas šiuo metu vykdomų struktūrinių reformų sėkmingam įgyvendinimui švietimo ir inovacijų srityse.

Vertinant **pilietinės galios indekso pokyčius**²³, pastebimas nežymus pagerėjimas nuo 35,5 iki 37 balų (2016 m.). Vyraujančios pilietinės veiklos išlieka aukojimas labdarai (41,8 proc.), aplinkos tvarkymo talkos (36,9 proc.) ir dalyvavimas vietos bendruomenių veiklose (27,3 proc.). Rečiau

²¹ Duomenų šaltinis: Eurostatas <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=trng_lfse_01&lang=en>.

²² Duomenų šaltinis: EBPO, 2015 <<http://www.oecd.org/pisa/>>.

²³ Duomenų šaltinis: Pilietinės galios indekso tyrimas <<http://www.civitas.lt/research/pilietines-galios-indeksas/>>.

gyventojai įsitraukia į visuomeninių organizacijų ir judėjimų veiklą, politinių partijų veiklą, kreipiasi į politikus, teisinėmis priemonėmis siekia apginti viešąjį interesą, dalyvauja demonstracijose, mitinguose ir streikuose.

Vis dėlto, didžiausią nerimą kelia Pajamų pasiskirstymo koeficientas ir Vidutinė sveiko gyvenimo trukmė. Pagal **pajamų pasiskirstymo koeficientą**²⁴ 2017 m. Lietuva užėmė 27 vietą ES, kuri liko tokia pati, kaip ir Strategijos įgyvendinimo pradžioje. Paminėtina, kad 2012 m. šis koeficientas buvo santykinai mažas (5,3), tačiau augant ekonomikai ir esant netolygiam pajamų didėjimui, pajamų nelygybė vėl pradėjo sparčiai augti ir 2017 m. grįžo į pradinį atskaitos tašką. Aukštą pajamų nelygybės įvertį taip pat sąlygojo mokesčių ir jų administravimo sistemos trūkumai, šešėlinės ekonomikos lygis. Atsižvelgiant į tai, galima teigti, kad tik šiuo metu vykdomos struktūrinės reformos mokesčių, pensijų ir šešėlinės ekonomikos srityse leidžia tikėtis proveržio link užsibrėžto tikslo (15 vieta ES). Europos Komisija taip pat patvirtina, kad šiuo metu vykdomi mokesčių ir socialinės paramos sistemų pakeitimai turės teigiamą poveikį pajamų nelygybei – vertinama, kad pagal reformų scenarijų Gini koeficientas, rodantis gyventojų pajamų pasiskirstymą, sumažės beveik 1 proc. punktu.²⁵

Pagal **vidutinę sveiko gyvenimo trukmę**²⁶ Lietuva taip pat užima 27 vietą ES (2016 m.). Produktyvaus ir sveiko gyvenimo trukmės mažėjimui įtakos turi tiek gyventojų sveikos gyvensenos įgūdžių trūkumas, netinkami mitybos įpročiai ir kiti sveikatą žalojantys ir su nesveika gyvensena susiję veiksniai (perteklinis alkoholio vartojimas, rūkymas), tiek nepakankamas naudojimasis sveikatos ugdymo, ligų profilaktikos ir prevencijos paslaugomis, nepakankamai prieinama specializuota sveikatos priežiūra. Pažymėtina, kad sveikatos sritis ir šios srities struktūrinė reforma turėtų būti viena iš prioritetinių siekiant proveržio tiek sumamos visuomenės srityje, tiek įgyvendinant Lietuvos raidos viziją, nes tik sveikas žmogus gali būti laimingas ir darbingas.

²⁴ Duomenų šaltinis: Eurostatas

<<https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tespm151&plugin=1>>.

²⁵ Europos Komisija, „Šalies ataskaita. Lietuva 2018“.

²⁶ Duomenų šaltinis: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=hlth_hlye>.

APIBENDRINIMAS

Apibendrinant Strategijos įgyvendinimo apžvalgos rezultatus, galima teigti, kad per pastaruosius septynerius metus nuo Strategijos įgyvendinimo pradžios valstybė ir visuomenė nemažai pasistūmėjo įgyvendinant bendrą šalies raidos viziją „*Lietuva – tai šalis, kurioje gera gyventi ir dirbti*“. Vertinant pasiektą pažangą pagal Strategijoje nustatytus rodiklius, pastebėtina, kad Lietuva pakilo daugelyje pozicijų, tačiau nepaisant šių pokyčių, Lietuvos atotrūkis nuo kitų ES šalių ir nuo Strategijoje užsibrėžtų tikslų liko pakankamai ryškus, ypač sumanios visuomenės srityje. Tai reiškia, kad ekonomikai augant ir gerėjant ekonominiams rodikliams, sumanios visuomenės ir kitų susijusių rodiklių gerėjimas yra nepakankamas ir todėl yra reikalingas stiprus stimulus siekiant proveržio šioje srityje.

Tikimasi, kad tokiu stimulu taps XVII Lietuvos Respublikos Vyriausybės inicijuotos 6 struktūrinės reformos sveikatos, švietimo, inovacijų, mokesčių, pensijų ir šešėlinės ekonomikos mažinimo srityse. Pažymėtina, kad jos yra suplanuotos ir vykdomos būtent tose srityse, kuriose Lietuvos atotrūkis nuo kitų ES šalių ir Strategijoje užsibrėžtų tikslų yra bene didžiausias. Tai leidžia daryti prielaidą, kad sėkmingai įgyvendinus minėtas 6 struktūrines reformas, atitinkamų sričių vertinimas pagal Strategijoje nustatytus pažangos rodiklius turėtų reikšmingai pagerėti. Tačiau siekiant proveržio, būtina sėkmės sąlyga – vieningas valdžios atstovų, politinių partijų ir visuomenės susitelkimas vykdant struktūrines reformas, kurios prisidės prie būtinų pokyčių ir pažangos daugelyje išvardintų sričių.

Vis dėlto, svarbu atkreipti dėmesį, kad net ir šiuo metu vykdomos 6 struktūrinės reformos neapima visų sričių, kuriose yra reikalingas proveržis. Todėl rengiant 2021–2030 m. Nacionalinę pažangos programą, rekomenduojama atsižvelgti į šias problemines sritis ir suplanuoti jų plėtrai skirtus pokyčius, kuriuos būtina įgyvendinti per artimiausius 10 metų, jei visi norime, kad Lietuva taptų pažangia šalimi, kurioje gera gyventi ir dirbti.

PRIEDAS. RODIKLIŲ SUVESTINĖ

1 lentelė. Bendrieji vizijos įgyvendinimo rodikliai

RODIKLIAI	Pradinė situacija			Pasiekta reikšmė	Vietos pokytis	Pasiekimo tikimybė	Siekimos reikšmės	
	ES27 VIDURKIS	LT	2009–2010	2016–2018			2020	2030
Gyvenimo kokybės indeksas <i>International Living</i> , 2011	71 balas iš 100	68 balai iš 100	23 vieta ES	n/a ²⁷	n/a	n/a	15 vieta ES	ne žemesnė negu 10 vieta ES
Laimės indeksas <i>Gallup World Poll</i> tyrimas (apibendrinti 2005–2009 duomenys)	39 proc. („laimingų žmonių“)	25 proc.	20 vieta ES	18 vieta ES (2017)	+2	Vidutinė	15 vieta ES	ne žemesnė negu 10 vieta ES
Demokratijos indeksas <i>Economist Intelligence Unit</i> , 2011	7,96	7,24	22 vieta ES	20 vieta ES 7,41 (2017)	+2	Maža	15 vieta ES	ne žemesnė negu 10 vieta ES
Darnios visuomenės indeksas <i>Sustainable Society Foundation</i> , 2010	6,68 balo	6,77 balo	13 vieta ES	8 vieta ES 6,36 balo (2016)	+5	Didelė	10 vieta ES	ne žemesnė negu 7 vieta ES
Pasaulio konkurencingumo indeksas Pasaulio ekonomikos forumas, 2011–2012	4,71	4,41	17 vieta ES	20 vieta ES 67,1 ²⁸ (2018)	0	Maža	13 vieta ES	ne žemesnė negu 10 vieta ES
Globalizacijos indeksas <i>KOF Globalisation index</i> , 2011	82,82	73,64	25 vieta ES	23 vieta ES ²⁹ 77,47 (2017)	+2	Maža	15 vieta ES	ne žemesnė negu 10 vieta ES

²⁷ Rodiklis nebeskaičiuojamas.

²⁸ Keitėsi indekso skaičiavimo metodika.

²⁹ Įskaitant Kroatiją.

2 lentelė. Sumanios visuomenės rodikliai

RODIKLIAI	Pradinė situacija			Pasiekta reikšmė	Vietos pokytis	Pasiekimo tikimybė	Siekimos reikšmės	
	ES27 VIDURKIS	LT	2009–2010	2015–2017			2020	2030
Visuomenės dalis, mananti, kad vaizduotė yra viena iš svarbiausių savybių, kurią vaikas turi įgyti namuose Europos vertybių tyrimas, 2008	21 proc.	6 proc.	6 proc.	n/a	n/a	n/a	20 proc.	30 proc.
Mokinių, atitinkančių bent 3 (iš 6) mokymosi pasiekimų lygį, dalis Tarptautinis penkiolikmečių tyrimas (PISA), OECD 2009	skaitymas – 54,5; matematika – 54,1; gamtos mokslai – 56,5	skaitymas – 45,6; matematika – 47,7; gamtos mokslai – 54,1	skaitymas – 23 vieta ES; matematika – 22 vieta ES; gamtos mokslai – 18 vieta ES	skaitymas – 22 vieta ES (47,9 proc.); matematika – 23 vieta ES (48,2 proc.); gamtos mokslai – 22 vieta ES (45,6 proc.) (2015)	skaitymas +1 matematika -1 gamtos mokslai -4	Vidutinė	bent 50 proc. visoms sritims	bent 55 proc. visoms sritims
Aukštųjų mokyklų reitingai Akademiniškas pasaulio universitetų reitingas (ARWU)	–	–	nė vienas Lietuvos universitetas nepatenka į geriausiųjų pasaulio universitetų 500-ką	0	0	Vidutinė	bent vienas Lietuvos universitetas tarp 500 geriausiųjų pasaulio universitetų	bent vienas Lietuvos universitetas tarp 300 geriausiųjų pasaulio universitetų
30–34 metų asmenų, baigusiu aukštąjį ar jam prilygintą mokslą, skaičius Eurostatas, 2010	33,6 proc.	43,8 proc.	8 vieta ES	1 vieta ES 58 proc. (2017)	+7	Didelė	ne žemesnė negu 8 vieta ES	ne žemesnė negu 8 vieta ES
Mokymasis visą gyvenimą Eurostatas, 2010	9,1 proc.	4 proc.	22 vieta ES	22 vieta ES 5,9 proc. (2017)	0	Vidutinė	18 vieta ES	ne žemesnė negu 17 vieta ES
Visuomenės narių, kurie linkę dalyvauti vykdant kultūrinę meninę veiklą, dalis Kultūros ministerija	–	46 proc.	46 proc.	57,5 proc. (2017)	+11,5 p.p.	Didelė	60 proc.	70 proc.
Pilietinės galios indeksas Pilietinės visuomenės institutas, 2010	–	35,5 balo	35,5 balo	37 balai (2016)	+1,5 balo	Maža	50 balų	60 balų
Visuomenės dalis, kuri labai didžiuojasi savo šalies tapatybe Europos vertybių tyrimas, 2008	46 proc.	23 proc.	23 proc.	n/a	n/a	n/a	50 proc.	60 proc.
Pajamų pasiskirstymo koeficientas (S80/S20) Eurostatas, 2010	4,8	7,3	27 vieta ES	27 vieta ES 7,3 (2017)	0	Maža	15 vieta ES	ne žemesnė negu 15 vieta ES
Vidutinė sveiko gyvenimo trukmė (vyrai/moterys) Eurostatas, 2010	61,7	60,0	17–18 vieta ES	24 vieta 57,8 (2016)	-7	Maža	15 vieta ES	ne žemesnė negu 10 vieta ES

3 lentelė. *Sumanios ekonomikos rodikliai*

RODIKLIAI	Pradinė situacija			Pasiiekta reikšmė 2016–2018	Vietos pokytis	Pasiiekimo tikimybė	Siekimos reikšmės	
	ES27 VIDURKIS	LT	2009–2010				2020	2030
Suminis inovatyvumo indeksas Inovacijų sąjungos švieslentė, 2010	0,465	0,227	25 vieta ES	20 vieta ES (2018)	+5	Vidutinė	15 vieta ES	ne žemesnė negu 10 vieta ES
Verslo aplinkos indeksas <i>Doing business</i> , 2012	–	9 vieta ES	9 vieta ES	4 vieta ES (2018)	+5	Didelė	ne žemesnė negu 5 vieta ES	pirma vieta tarp Šiaurės ir Baltijos valstybių regiono šalių, ne žemesnė negu 3 vieta ES
Bendras vidaus produktas (BVP) vienam gyventojui, perkamosios galios standartais Eurostatas, 2010	100 proc.	57 proc.	24 vieta ES	19 vieta ES 78 proc. (2017)	+5	Vidutinė	15 vieta ES	ne žemesnė negu 10 vieta ES
Integracijos į užsienio rinkas indeksas Eurostatas, 2009	2,1 proc.	0,5 proc.	23 vieta ES	23 vieta ES 0,7 proc. (2017)	0	Maža	15 vieta ES	ne žemesnė negu 10 vieta ES
Naujų įmonių proc. nuo bendro įmonių skaičiaus <i>The World's Business School</i> INSEAD (2009–2010)	2,07 proc.	1,59 proc.	18 vieta ES	11 vieta ES 9,9 proc. (2016)	+7	Didelė	14 vieta ES	ne žemesnė negu 10 vieta ES
Verslo išlaidos MTEP (BVP procentais) Eurostatas, 2009	1,25 proc.	0,2 proc.	20 vieta ES	25 vieta ES 0,31 proc. (2017)	-5	Maža	15 vieta ES	ne žemesnė negu 10 vieta ES
Išduotų patentų skaičius 100 tūkst. gyventojų <i>The World's Business School</i> INSEAD (2009–2010)	1,9	1,04	26 vieta ES	n/a³⁰	n/a	n/a	15 vieta ES	ne žemesnė negu 10 vieta ES
Universitetų ir verslo bendradarbiavimas Pasaulio ekonomikos forumas, 2010	4,3 balo	4,2 balo	14 vieta ES	13 vieta ES 4,05 balo (2017)	+1	Didelė	12 vieta ES	ne žemesnė negu 10 vieta ES
Įmonių, dalyvaujančių tarptautiniuose inovaciniuose projektuose, skaičius Eurostatas, 2008	793,5	369	14 vieta ES	n/a³¹	n/a	n/a	12 vieta ES	ne žemesnė negu 10 vieta ES
Išmetamų į atmosferą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis CO₂ ekvivalentu mln. tonų BVP vienietui Europos aplinkos agentūra, 2010	3,49	3,51	12 vieta ES	18 vieta ES (0,52) (2016)	-6	Maža	10 vieta ES	ne žemesnė negu 7 vieta ES

³⁰ Rodiklis nebeskaičiuojamas.³¹ Rodiklis nebeskaičiuojamas.

4 lentelė. *Sumanaus valdymo rodikliai*

RODIKLIAI	Pradinė situacija			Pasiiekta reikšmė 2017–2018	Vietos pokytis	Pasiiekimo tikimybė	Siekimos reikšmės	
	ES27 VIDURKIS	LT	2009–2010				2020	2030
Valdymo efektyvumo indeksas <i>The World's Business School</i> INSEAD (2009–2010)	4,97	4,22	21 vieta ES	18 vieta ES (2017)	+3	Vidutinė	15 vieta ES	ne žemesnė negu 10 vieta ES
Aukšta reglamentavimo kokybė <i>The World's Business School</i> INSEAD (2009–2010)	5,98 balo	5,77 balo	17 vieta ES	15 vieta ES (2017)	+2	Didelė	13 vieta ES	ne žemesnė negu 10 vieta ES
Pasitikėjimas šalies institucijomis (pasitikinčių policija, valstybės tarnyba, parlamentu ir Vyriausybe vidurkis) Europos vertybių tyrimas, 2008	46 proc.	30 proc.	30 proc.	40 proc. (18 vieta ES) (2018) ³²	+10 proc.	Didelė	45 proc.	55 proc.
E. valdžios išvystymo indeksas Jungtinių Tautų e. valdžios tyrimas, 2010	0,6601	0,6295	15 vieta ES	21 vieta ES 0,7534 (2018)	-6	Maža	13 vieta ES	ne žemesnė negu 10 vieta ES
Korupcijos suvokimo indeksas (<i>Transparency International</i>) <i>Corruption Perceptions Index</i> , 2011	6,3 balo	4,8 balai	19 vieta ES	16 vieta ES 5,9 (2017)	+3	Didelė	15 vieta ES	ne žemesnė negu 10 vieta ES

³² Naudotas Eurobarometro tyrimas; Europos vertybių tyrimas vyksta kas 7–10 metų.